

- education graduates in the field of mechanical engineering]. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia: zbirnyk naukovykh prats Umanskooho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Pavla Tychny – Problems of modern teacher preparation: a collection of scientific works of the Uman State Pedagogical University named after Pavel Tychna*, 17, 42–50 [in Ukrainian].
7. Kozyar M. M., Feshchuk Y. V., Parfenyuk O. V. (2018). *Kompiuterna hrafiika: SolidWorks: navchalnyi posibnyk*. [Computer Graphics: SolidWorks: A Tutorial]. Kherson: [in Ukrainian].
 8. Markova A. K. (1996). *Psihologiya professionalizma*. [Psychology of professionalism]. Moscow: Znanie.
 9. Monakhova M. (2001). *Pedahohycheskoe proektyrovanye–sovremennyi ynstrumentaryi dydaktycheskykh yssledovanyi*. [Pedagogical design – a modern toolkit of didactic research]. *Shkolnie tekhnolohyy – School technologies*, 5, 5–7.
 10. Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes. (1973). Vol. 4.
 11. Azimova A. E., Shukina A. I. (2005). *Slovar metodycheskykh termynov*. [Dictionary of methodical terms]. Retrieved from URL: <http://www.slovari.gramota.ru>
 12. Dictionary of foreign words (2017). Retrieved from URL: <http://www.pcdigest.net/metesearch/en/main.shtml>
 13. Spencer L. (2005). *Kompetentsyy na rabote*. [Competencies at work]. Moscow: NIRRO.
 14. Leontiev A. N. (1971). *Potrebnosti, motivy, emocii*. [Needs, motives, emotions]. Moscow: Politizdat.
 15. Shapar V. B. (2004). *Psihologichnijtlumachnijslovnik*. [Psychological explanatory dictionary]. Harkov: Prapor.

Parfenyuk O. V., Koziar M. M. Criteria and indicators of the level of graphic competence of future specialists in the field of mechanical engineering

The article is devoted to the problem of forming the graphic competence of future specialists in the field of mechanical engineering. The article highlights the work of modern scholars and practitioners on this research. Scientific sources have been reviewed to determine the criteria for the development of graphic competence in future specialists in the field of mechanical engineering. A comprehensive analysis of the problem under study, the definition of criteria and indicators of the level of graphic competence of future specialists in the field of mechanical engineering requires study and some clarification.

The criteria and indicators of the level of graphic competence of future specialists in the field of mechanical engineering are substantiated. The following criteria for assessing the development of graphic competence of future specialists in the field of mechanical engineering are defined: value-orientation criterion, knowledge criterion, operational criterion.

The proposed criteria and indicators of the level of graphic competence of future specialists in the field of mechanical engineering reflect in the article the basic ideas of modern graphic training and allow to trace the dynamics of graphic development of future specialists in the field of mechanical engineering.

Four distinctions of graphic competence of future specialists of the branch of mechanical engineering are distinguished: high, sufficient, medium and low.

Defined and substantiated criteria and indicators of the level of graphic competence of future specialists in the field of mechanical engineering will provide an opportunity to create an effective technology for the formation of graphic competence of future specialists in the field of engineering by means of four-dimensional graphics. It is noted that the concept of research is ensured by the unity of methodological, theoretical and methodological aspects.

Key words: *institution of higher education, formation of graphical competence of future specialists in field of mechanical engineering, graphic activity, criteria of gfino development and their indicators, levels of graphic competence of future specialists of branch of mechanical engineering, four-dimensional graphics tools.*

УДК 378.147:53

DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-70.48>

Пономаренко Н. П.

**МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ЖУРНАЛІСТИКИ
У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

Важливим елементом компетентнісної підготовки студентів спеціальності 061 «Журналістика» (спеціалізація «Видавнича справа та редагування») у закладах вищої освіти І–ІІ р.а. є формування мовленнєвої компетентності.

У процесі дослідження використано комплекс таких методів: теоретичні: аналіз, синтез, систематизація, що дало змогу сформулювати вихідні положення дослідження, з'ясувати стан розробленості означеної проблеми, метод моделювання – для розроблення й обґрунтування моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів у процесі професійної підготовки. Емпіричні методи: узагальнення педагогічного досвіду, аналіз програм, результатів навчальної, практичної, наукової роботи студентів для вивчення сучасного стану сформованості мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики.

Моделювання мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики під час професійної підготовки є цілеспрямованим, організованим, цілісним процесом, спрямованим на актуалізацію мотивації до формування знань мови, набуття особистісного досвіду з реалізації різних видів мовленнєвої діяльності. Окреслені принципи забезпечують проєктування освітнього процесу на засадах системної моделі навчання і передбачають формування мовленнєвої компетентності. Реалізація змістового блоку структурно-функціональної моделі сприяє збагаченню і поновленню системи знань сучасної української літературної мови з урахуванням сучасного ринку праці; упровадження в освітній процес сучасних освітніх технологій; забезпечення психологічної взаємодії учасників освітнього процесу. Технологічний блок моделі проєктує реалізацію змістового блоку і має спрямування на розвиток мовленнєвих умінь. Результативний блок моделі дозволяє визначити рівень динаміки сформованості

мовленнєвої компетентності, який є свідченням професійного розвитку майбутніх молодших спеціалістів із журналістики.

Більш детально експериментальну перевірку компонентів готовності опишемо в наступних публікаціях.

Ключові слова: модель, моделювання, мовленнєва компетентність, формування мовленнєвої компетентності, молодший спеціаліст спеціальності 061 «Журналістика», блоки, моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики, змістовий блок, результативний блок, технологічний блок.

Важливим елементом компетентнісної підготовки студентів спеціальності 061 «Журналістика» («Видавнича справа та редагування») у закладах вищої освіти І–ІІ р.а. є формування мовленнєвої компетентності.

Мовленнєва компетентність майбутніх молодших спеціалістів із журналістики – це недостатньо вивчена інтегральна категорія, яка потребує системного психолого-дидактичного аналізу та комплексного наукового дослідження. Також нерозкритим залишається питання процесу формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки. Це зумовлює необхідність побудови моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки.

Аналіз наукових студій виявив дослідження, пов'язані з формуванням мовленнєвої компетентності (В. Ісакова, І. Кожем'якіна, М. Пентилюк, О. Ткачук та інші).

Проте проблема формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики, зокрема у процесі аудиторної (на лекційних і практичних заняттях, у самостійній роботі з мовних, соціально-гуманітарних, журналістських і редакторських курсів, під час виконання дослідницьких завдань) та позааудиторної діяльності (робота в наукових гуртках, науково-дослідній лабораторії; участь у конкурсах тощо) вивчена недостатньо.

Мета статті – описати розроблення моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки.

Для досягнення мети використано комплекс методів дослідження: теоретичні: аналіз, синтез, систематизація, що дало змогу сформулювати вихідні положення дослідження, з'ясувати стан розробленості означеної проблеми, метод моделювання – для розроблення й обґрунтування моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів у процесі професійної підготовки; емпіричні методи: узагальнення педагогічного досвіду, аналіз програм, результатів навчальної, практичної, наукової роботи студентів для вивчення сучасного стану сформованості мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики.

На виконання мети наукової розвідки з'ясуємо сутність поняття «модель». «Модель» (франц. *modele*, від *modulus* – «міра», «мірило», «зразок») окреслено як певну схему, що створюється для пояснення окремого предмета, явища або процесу, які мають місце у природі, суспільстві, науці [2, с. 461]. Розробляючи модель формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики, ми враховували: освітньо-кваліфікаційні характеристики майбутніх молодших спеціалістів із журналістики; запит суспільства на якість фахової підготовки; навчальні плани та програми.

На основі методу моделювання розробили модель навчання майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки. Модель є відкритою, динамічною, варіативною; вона інтегрує методологічну, змістову, процесуальну й діагностичну основи, взаємозв'язок яких відображає мету та результат. Проектування цієї моделі відбувалося за принципом мозаїчності, що передбачає блочно-модульний підхід до побудови.

В основу запропонованої моделі покладено логіку взаємозв'язку соціального замовлення, місії випускника спеціальності 061 «Журналістика» («Видавнича справа та редагування») в умовах закладу вищої освіти І–ІІ рівнів акредитації, мети формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики, положення основних наукових підходів, загальнодидактичних та специфічних принципів.

Модель ураховує багатогранність освітнього процесу під час підготовки майбутнього молодшого спеціаліста із журналістики. Тому важливими моментами є визначення методологічних підходів, що зумовлюють специфіку формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики, обґрунтування комплексу принципів, якими необхідно керуватися під час визначення змісту цієї підготовки, форм, методів і засобів під впливом усіх компонентів навчального процесу як єдиного цілого.

Методологічну основу формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики обґрунтовуємо як взаємозв'язок і взаємодію різних підходів, серед яких акцентуємо увагу на компетентнісному, системному, аксеологічному, текстоцентричному підходах.

Аналіз наукових досліджень із проблем системного підходу дав підстави охарактеризувати формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики як цілеспрямований процес формування журналістських, редакторських, мовних знань, умінь, здібностей, позитивної мотивації студентів до вдосконалення мовленнєвої компетентності.

Для вибору викладачами засобів і методів, які повною мірою задовольняють пізнавальні, освітні, професійні, духовні потреби майбутніх молодших спеціалістів із журналістики, важливо враховувати положення особистісно-діяльнісного підходу.

Відповідно до компетентнісного підходу нами розглянуто формування аналітико-інтерпретаційних, мовно-комунікативних, редакторських умінь у процесі аудиторної (на лекційних та практичних заняттях, у самостійній роботі з мовних, соціально-гуманітарних, журналістських і редакторських курсів, під час виконання дослідницьких завдань) та позааудиторної діяльності (робота в наукових гуртках, науково-дослідній лабораторії; участь у конкурсах тощо).

Аксіологічний підхід скеровує до визначення цінностей (любов і відданість професії, повага до інших, творчість, відповідальність, порядність, професіоналізм), які створюють умови для реалізації особистості.

Текстоцентричний підхід – культура дослідницької роботи з текстами різних видів, яка є провідною для професійної діяльності студентів спеціальності 061 «Журналістика» («Видавнича справа та редагування»). Результатом роботи зі словом стало журналістське портфоліо.

Провідними принципами формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики є такі: міцності знань (провідну роль відіграють теоретичні знання, які є основою всіх проявів цілісної системи професійних знань, відображають її внутрішні зв'язки і виходять за межі чуттєвих уявлень); системності і послідовності (навчання ведеться «від загального до часткового»); оптимізації навчання (суть цього методу полягає в оптимальному поєднанні методів і засобів навчання й індивідуальної та групової форм організації навчання для формування мовленнєвої компетентності студентів спеціальності 061 «Журналістика» («Видавнича справа та редагування»). Названі принципи визначають основні підходи до формування мовленнєвої компетентності з позиції теорії розвивального навчання. Виділяємо і лінгвоєкологічний принцип (або принцип лінгвістичної (мовної) екології), принцип виховання мовного смаку, мовної толерантності, визначаємо за А. Попович [1, с. 304–311]. Предметом еколінгвістики є стан мови, зумовлений якістю середовища її побутування та функціонування, способи та засоби захисту мови й мовлення від негативних впливів і шляхи та засоби її збагачення й розвитку. Дослідник Е. Хауген характеризує питання мовної екології в розрізі екології слова, культури взаємодії будь-якої мови з її оточенням (суспільством), що послуговується мовою як одним зі своїх кодів [3].

Окреслені принципи дають змогу раціонально побудувати освітній процес і формують змістовий блок, який передбачає формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки.

Реалізацію цієї мети забезпечують такі змістові напрями: формування потреби в удосконаленні знань, умінь, навичок, які є складовими частинами мовленнєвої компетентності; поглиблення системи знань сучасної української літературної мови; організація процесу самооцінювання студентами власного мовлення, мовленнєвих здібностей, специфічних властивостей і якостей, необхідних для мовленнєвої діяльності в умовах виконання професійних обов'язків.

Розглянемо змістове наповнення блоку. Зміст підготовки майбутніх молодших спеціалістів із журналістики визначений освітнім стандартом молодшого спеціаліста із журналістики, навчальними планами, навчальними програмами, що визначають зміст діяльності викладача й пізнавальної діяльності студентів. У змісті професійної підготовки майбутніх молодших спеціалістів із журналістики виділяємо мовно-мовленнєвий блок: «Українська мова», «Українська література» – 1 курс, «Українська мова за професійним спрямуванням» – 3 курс, «Теорія твору та тексту» – 3 курс; інформативний блок – «ІКТ», «Комп'ютерно-видавничі технології» – 3 курс; психологічний блок: «Психологія журналіста», «Журналістська етика» – 4 курс; історико-культурний блок: «Культурологія» – 1 курс; фаховий блок – «Редагування наукової, науково-популярної, ужиткової літератури» – 3 курс, «Редагування навчальної та довідкової літератури» – 3, 4 курси, «Редагування художньої та дитячої літератури» – 4 курс.

В освітньому процесі орієнтуємось на проблемні лекції, лекції-візуалізації (постановка проблемних питань; включення елементів евристичної бесіди), практичні заняття-майстерні «Видавничий продукт під лінгвістичною лупою», семінар-конференцію, виконання завдань із метою перевірки вмінь аналізувати, узагальнювати, аргументувати, приділяємо увагу формуванню вмінь і навичок самостійної роботи зі словниками, лінгвістичними ресурсами, текстами видань, програм радіо та телебачення (читати, пояснювати ключові слова, оцінювати текст із погляду нормативності, моделювати зв'язний текст з урахуванням структурно-сміслових, жанрово-композиційних особливостей і дотримання принципів текстової організації, критично осмислювати прочитане, обґрунтовувати висновки).

До методів, якими послуговуємося в навчальній та позанавчальній діяльності, відносимо рольові ігри, монолог-розповідь, дискусію, мозковий штурм, ігри Едварда де Бонно; до форм – навчальний та інтерактивний діалог, ток-шоу, тренінги, майстер-класи; до засобів – підручники, посібники, медіазасоби (аудіо, відео), професійно орієнтовані засоби, проєктор, соціальні мережі, блоги, форуми, креолізовані тексти).

На основі методів систематизації, узагальнення і структурування розроблено навчально-методичне забезпечення підготовки майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки, мовленнєвим компонентом збагачено робочі навчальні програми «Культурологія», «Психологія журналіста», «Журналістська етика» «Культурологія», «Редагування наукової, науково-популярної, ужиткової літератури», «Редагування навчальної та довідкової літератури», «Редагування художньої та дитячої літератури», підготовлено посібники «Орфоепічний зошит», «Редагування освітніх видань», опорні конспекти «Українська мова» й «Українська мова за професійним спрямуванням», робочий

зошит «Українська мова» для студентів I курсу, робочий зошит «Українська мова» для студентів II курсу, методичні рекомендації для практичних занять з української мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності 061 «Журналістика» («Видавнича справа та редагування»), методичні рекомендації для самостійної роботи з української мови за професійним спрямуванням для студентів спеціальності 061 «Журналістика» («Видавнича справа та редагування»), методичні рекомендації з «Редагування художньої та дитячої літератури», програму наукового гуртка «Культуромовна особистість журналіста», блог викладача Н. Пономаренко, професійно зорієнтовану сторінку «Мова та акули пера» у соціальній мережі та дистанційний курс Google Classroom «Українська мова за професійним спрямуванням».

Мотиваційно-цільовий блок моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики представлений соціальним замовленням: запитом на підготовленого фахівця сфери журналістики, а також метою – сформувати в нього мовленнєву компетентність, що реалізується за певних педагогічних умов, зокрема через надання освітньому процесу спрямованості на формування мовленнєвої компетентності, під час функціонування гуртка «Культуромовна особистість журналіста».

Технологічний блок характеризує основні напрями реалізації змістового блоку, реалізовувався поетапно протягом 1–4 курсів і охоплює різні форми (практична, самостійна, індивідуальна робота під час різних видів діяльності), методи (проблемно-пошуковий, евристичний, тренінги) і засоби (навчальні посібники на електронних носіях, тестові завдання, професійні мережеві ресурси) організації.

У процесі його розроблення особливу увагу ми зосередили на збагаченні змісту навчальних курсів шляхом упровадження вправ і технологій, спрямованих на формування мовленнєвої компетентності.

Результативний блок спрямовували на перевірку рівнів, вияв недоліків, подальше коригування процесу формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики під час аудиторних і позааудиторних занять, форм науково-дослідної роботи, у процесі навчальних і виробничих практик. Із цією метою розроблено критеріально-діагностичний супровід формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки.

Експериментальну перевірку здійснювали за допомогою статистичних методів обробки результатів дослідження.

Використовували різні форми перевірки, зокрема усні та письмові відповіді, тести, диференційовані й індивідуально-творчі завдання, модульні контрольні роботи.

Під час формування дослідно-експериментальної роботи оцінювали кількісні та якісні показники формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки за визначеними критеріями та їхніми показниками. Аналіз результатів дозволив отримати об'єктивну інформацію для статистичного опрацювання. Зокрема, студенти ЕГ із високим рівнем мали яскраво виражену потребу в постійному особистісному та професійному саморозвиткові, відзначалися індивідуально-творчим підходом до розгляду мовленнєвої діяльності, культурою роботи з текстом, уважно ставилися до різножанрової інформації, створювали власний якісний медіапродукт.

Експериментальна перевірка моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки відбувалася в Машинобудівному коледжі Сумського державного університету, Барському гуманітарно-педагогічному коледжі ім. М. Грушевського, Прилуцькому гуманітарно-педагогічному коледжі. Результати доводять ефективність розробленої моделі формування мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики у процесі професійної підготовки.

Висновки. Отже, моделювання мовленнєвої компетентності майбутніх молодших спеціалістів із журналістики під час професійної підготовки є цілеспрямованим, організованим, цілісним процесом, спрямованим на актуалізацію мотивації до формування знань мови, набуття особистісного досвіду з реалізації різних видів мовленнєвої діяльності. Окреслені принципи забезпечують проєктування освітнього процесу на засадах системної моделі навчання і передбачають формування мовленнєвої компетентності. Реалізація змістового блоку структурно-функціональної моделі сприяє збагаченню і поновленню системи знань сучасної української літературної мови з урахуванням сучасного ринку праці; впровадження в освітній процес сучасних освітніх технологій; забезпечення психологічної взаємодії учасників освітнього процесу. Технологічний блок моделі проєктує реалізацію змістового блоку і має спрямування на розвиток мовленнєвих умінь. Результативний блок моделі дозволяє визначити рівень динаміки сформованості мовленнєвої компетентності, який є свідченням професійного розвитку майбутніх молодших спеціалістів із журналістики.

Більш детально експериментальну перевірку компонентів готовності опишемо в наступних публікаціях.

Використана література:

1. Попович А. Лінгвоекологічний принцип навчання стилістики майбутніх учителів української мови і літератури. *Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського*. Педагогічні науки. 2017. № 3 (58).
2. Методологія наукової діяльності / Д. Чернілевський та ін. Вінниця : Ніланд-Лтд, 2012.
3. Haugen E. The Ecology of Language. *The Ecological Reader: Language, Ecology and Environment* / A. Fill et al. Continuum international publishing group, 2006, P. 57–66. URL: www.books.google.com.ua.

References:

1. Popovych A. S. (2017) Lingvoekolohichni pryntsyyp navchannia stilystyky maibutnikh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury [Lingual-ecological principle of teaching the style of future teachers of Ukrainian language and literature]. Scientific Bulletin of Mykolaiv National University named after Sukhomlinsky. Pedagogical science., 3 (58).
2. Chernilevskiy D. V. Tomchuk M. I., Dubaseniuk O. A., Antonova O. Ye. Zakharchenko V. I., Vozniuk O. V., Siranchuk N. Z. (2017) Metodolohiia naukovoї diialnosti [Methodologic of scientific activity] Vinnytsia. Naland-LTD. [in Ukrainiane].
3. Haugen E. (2006). The Ecology of Language. The Ecolinguistics Reader: Language, Ecology and Environment. A. Fill, P. Muhlhauser (Eds). Continuum international publishing group, 57–66. Retrieved from: www.books.google.com.ua.

Ponomarenko N. P. Speech competence developing model of the junior specialists in journalism within professional training process

One of the most important element of competency training for students of specialty 061 «Journalism» (Specialization «Publishing and Editing») in higher education institutions I–II accreditation level is the developing of speech competence.

The complex of research methods was used in the study: theoretical: analysis, synthesis, systematization, which made it possible to formulate the initial assumptions of the study, to determine the state of development of the identified problem, modeling method for developing and substantiation of the model of junior specialists speech competence during training. Empirical methods, such as generalization of pedagogical experience, analysis of programs, results of educational, practical, scientific work of students to study the current state of speech competence of future junior specialists in journalism.

Modeling the speech competence of future junior journalists in the field of professional training is a purposeful, organized, holistic process aimed at updating motivation for the formation of language skills, gaining personal experience in the implementation of various types of speech activities. These principles ensure the design of the educational process based on a systematic model of learning and provide for the formation of speech competence. The implementation of the content block of the structural and functional model contributes to enriching and updating the system of modern Ukrainian literary language knowledge, taking into consideration the modern labor market; modern educational technologies introduction into the educational process, ensuring psychological interaction of participants in the educational process. The technological block of the model projects the implementation of the content block and aims at developing speech skills. The result block of the model allows to determine the level of dynamics of speech competence formation, which is a testament to the professional development of future junior specialists in journalism.

More detailed experimental verification of the components readiness will be described in the following publications.

Key words: *model, modeling, speech competence, development of speech competence, junior specialist of specialty 061 «Journalism», blocks of speech competence developing model of future junior specialists in journalism, content block, result block, technology block.*

УДК 37.014.5 (015.3) / 377:159.992 (477)

DOI <https://doi.org/10.31392/2311-5491/2019-70.49>

Постоян Т. Г., Новітська І. В.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТАНУ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ: ПРАКТИЧНИЙ АСПЕКТ

Формування безпечної освітньої середовища в закладі освіти є однією з важливих умов досягнення високого рівня результату навчання. Поширення насильства в закладах освіти підтверджується соціологічними дослідженнями та міськими України в першій десятці в рейтингу за кількістю жертв булінгу. Правова безпорадність здобувачів освіти, низька конфліктологічна компетентність, незготовність закладів освіти оприлюднювати факти булінгу роблять неефективною наявну систему захисту прав учасників освітнього процесу.

Мета статті – представити результати дослідження стану управління системою попередження та протидії булінгу в закладі освіти на прикладі Економіко-правового коледжу Міжнародного гуманітарного університету (місто Одеса). Завдання дослідження – визначити обізнаність студентів щодо булінгу як соціального явища; встановити факт участі в булінгу, роль учасника булінгу; визначити стан соціально-правової системи попередження та протидії булінгу в коледжі. У результаті дослідження визначено найбільш поширені форми булінгу – психологічне насильство: образливі прізвиська, плітки, приниження, бойкот. Встановлено, що булінг спостерігається в різних групах, незалежно від курсу, найчастіше – в Інтернеті та на шляху до коледжу або з нього. До найбільш характерних рис жертв булінгу студенти віднесли фізичну слабкість, матеріальне становище, зовнішність студента. Визначено недостатню активність педагогів у протидії булінгу. Дійшли висновку, що зміст і форми роботи адміністрації коледжу щодо попередження та протидії булінгу недостатньо ефективні та потребують перегляду для посилення відповідальності за дотримання чинного антибулінгового законодавства України всіма учасниками освітнього процесу та створення безпечної освітньої середовища, вільного від булінгу.

Ключові слова: *заклад освіти, освітнє середовище, безпека, булінг, попередження, протидія, анкетування, результати.*

Сучасний етап розвитку вищої освіти в Україні пов'язаний із широким упровадженням системи управління якістю освіти, яка покликана забезпечити високий рівень якості знань здобувачів вищої освіти з орієнтацією на задоволення потреб стейкхолдерів і роботодавців. Це потребує певних зусиль щодо формуванням